عوارض داروها:

- سرگیجه- تهوع- تاری دید- عدم تعادل- زرد شدن سفیدی چشم ها- دل درد- استفراغ- وزوز گوش که در صورت مشاهده این علایم باید مصرف داروها قطع شود و پزشک در جریان قرار گیرد،
- نارنجی یا قرمز شدن رنگ ادرار یا سایر ترشحات بدن در اثر مصرف داروی ریفامپین می باشد و هیچ خطری ندارد.

روش های پیشگیری

(پیشگیری بهتر از درمان است)

۱-بیماری سل وقتی که کشت خلط مثبت است قابلیت سرایت به دیگران را دارد بعد از دو هفته از شروع درمان امکان انتقال بیماری به دیگران وجود ندارد ولی در دو هفته اول درمان باید از تماس های مکرر با بیمار مبتلا به سل خودداری کرد.

۲- پوشاندن دهان و بینی به هنگام سرفه و عطسه از بوسیدن کودکان خودداری کنند.

۳- از پراکندگی اخلاط در هوا و زمین خودداری کنند و آنها را در دستمال جمع کرده و بسوزانند.

۴- اتاق ها به خصوص اتاق نشیمن آفتاب گیر باشد نور خورشید به مقدار کافی به داخل اتاق نفوذکند و به اندازه کافی پنجره داشته باشد از بستن پنجره خودداری کنید.

۵- بهداشت فردی رعایت شود مثل شستن دستها پیش از غذا و پس از توالت رفتن با آب و صابون

۶- ظروف غذاخوری و لباس های افراد خانواده به خصوص وسایل بیمار را پس از شستن حداقل نیم ساعت در معرض نور آفتاب قرار داده شود

۷- هنگام جارو کردن از ایجاد گردوخاک جلوگیری شود.

۸- لازم است بیمار به‌مدت ۱۵ روز در اتاقی جداگانه قرار بگیرد پس از آغاز درمان ایزوله شود و واکسیناسیون در بدو تولد نیز ضروری است.

۹- در صورتیکه بیش از دو هفته است که سرفه می کنید با پزشک خود مشورت نمایید.

۱۰- برای جلوگیری از بیماری سل در جامعه و بروز سل مقاوم، درمان به موقع و استفاده از دارو طبق دستور پزشک مهمترین اصل است.

۱۱- با اجرای DOTS (درمان کوتاه مدت تحت نظارت مستقیم) از مصرف دارو توسط بیمار اطمینان حاصل شود.

پیشگیری با تزریق واکسن BCG (ب ث ژ)

با توجه به دستورالعمل های کشوری واکسن ب ث ژ در بدو تولد و در یک نوبت به کودک تزریق می شود. و فقط یکبار تزریق کافی است.

تهیه کننده: واحد آموزش به بیمار

مشاور علمی: گروه داخلی

منبع: داخلی جراحی برونر- سودارث

مرکز آموزشی درمانی شهید بهشتی

راهنمای بیماران

بیماری سل

و راههای پیشگیری از آن

شماره سند: ED-TA-۵۵

تلفن های بیمارستان: ۰۸۱-۳۸۳۸۰۷۰۳-۶

آدرس سایت اینترنتی

http://beheshti.umsha.ac.ir

ویرایش ۰۵- بازنگری شهریور۹۸

بیماری سل چیست؟

یک بیماری قابل سرایت است که به خوبی پیشگیری و درمان می شود عامل آن باسیل سل می باشد که با ورود به بدن فرد را آلوده و سپس بیمار می کند

بیماری سل چگونه سرایت می کند؟

سل از طریق ذرات هوا منتقل می گردد،ذرات آلوده به میکروب سل (باسیلهای سل)از راه سرفه ،عطسه یا آب دهان ،از بیمار آلوده به سل به فر د سالم منتقل می گردد. این ذرات کوچک وذره بینی ممکن است ساعتها در هوا معلق باقی بمانند و سرایت آن درست همانند سرماخوردگی است .چرا که ،این ذرات آلوده معلق در هوا از طریق تنفس سرایت می یابند.این بیماری از طریق گاوهای آلوده ،با نوشیدن شیر غیر پاستوریزه یا جوشی ده نشده نیز سرایت می یابد.

بیماری سل چگونه در بدن ایجاد می شود؟

سل در اثر میکروب مایکوباکتریوم توبر کولوزیس پدیدار می گردد که ریه ها را مورد حمله قرار داده ، بافتهای آن را از بین برده و به رگهای خونی می رسد و در نهایت باعث می گردد که بیمار سرفه خونی داشته باشد.

سل ممکن است هر قسمت دیگری از بدن را نیز تحت تاثیر قرار دهد.مثل غدد،استخوانها،کلیه ها و ... .اما عمدتا تا ریه ها را هدف قرار می دهد.

ولی در صورت بالا بودن قدرت دفاعی بدن آلودگی

به صورت نهفته باقی می ماند و میکروب ها در زمانی که سیستم دفاعی بدن ضعیف شود شروع به فعالیت نموده و علایم بیماری را در شخص ایجاد می نمایند

انواع سل ریوی

۱: سل ریوی نوع مادرزادی:

بیماری بسیار نادری است. در این حالت بیماری سل قطعاً در مادر وجود دارد ورود باسیل سل باعث ایجاد عفونت اولیه در ریه ها و کبد جنین می شود.

۲: سل اولیه ریوی:

اولین عفونت ایجاد شده توسط باسیل سل، سل اولیه نام دارد که علاوه بر ضایعه ریوی اولیه، غدد لنفاوی ناحیه ای نیز مبتلا می گردند در اکثر مواقع به طور قاطع می توان گفت راه آلودگی استنشاق ذرات آلوده به میکروب است و به صورت سل اولیه در ریه ها پیدا می شود.

۳: سلول ریوی نوع بالغین:

مهمترین شکل سل است زیرا از طرفی شیوع آن بسیار زیاد است و از طرف دیگر به علت ایجاد خلطی مثبت از نظر باکتری شناسی منبع اصلی بیماری است و موجب بقای سل در جوامع می شود.

علایم بیماری

سرفه مداوم بیش از سه هفته، خلط که ممکن است خونی باشد، کاهش وزن، ضعف و بیحالی، عرق شبانه، تب خفیف و طولانی، تنگی نفس، درد ناحیه قفسه سینه، پشت و کمراز علائم می باشد.

تشخیص بیماری سل

ساده ترین، عملی ترین و در دسترس ترین راه تشخیص سل ریوی آزمایش مستقیم و ماده خلط بیماران مشکوک است. سه نمونه از خلط در عرض ۲تا ۳ روز گرفته می شود. نمونه اول در هنگام اولیه مراجعه بیمار تحت نظارت، نمونه دوم روز بعد ناشتا و نمونه سوم هنگام تحویل نمونه دوم و ظرف مخصوص تهیه می شود. تهیه خلط مناسب با توجیه کامل بیمار، ثبت در دفتر و پیگیری موارد مشکوک، حمل مناسب نمونه، ارسال به موقع به آزمایشگاه و در نهایت پیگیری فرد مشکوک و ثبت اقدامات انجام شده از مراحل مهم بیماریابی است.

نحوه درمان

درمان بیماری سل در سیستم بهد اشتی تحت نظر پزشک معالج انجام می شود.

درمان در همه انواع سل یکسان بوده وتنها طول دوره درمان اندکی تفاوت دارد شش ماه درمان با چهار نوع دارو تحت نظارت مستقیم سیستم بهداشتی، البته بسته به اینکه بیمار جدید بوده یا تحت درمان مجدد (عود یا شکست درمان باشد نحوه دادن دارو به بیمار تفاوت دارد. جهت درمان از داروهای ایزونیازید، ریفامپین، پیرازینامید، اتامبوتول، استرپتومایسین استفاده می شود.

با دستور پزشک معالج استفاده می شود با انجام آزمایش خلط در فواصل معین روند درمان تحت نظارت و پیگیری قرار می گیرد.